

ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНІ РІЗНИЦІ ТА ЇХ УЗГОДЖЕННЯ

ЯЦИШИН А. Р.

студентка

ЯЦИШИН С. Р.

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку

в державному секторі економіки та сфері послуг

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

Необхідність розробки і закріплення формальних процедур інвентаризації має важливе значення, оскільки з'являється можливість цілеспрямовано впорядкувати, конкретизувати і регламентувати взаємовідносини між інвентаризаційною комісією та матеріально-відповідальними особами щодо формування даних про процес як в організаційно-технічному, технологічному, економічному, так і в юридичному аспектах, оцінити рівень достовірності результатів інвентаризаційного процесу тощо. Тому найчастіше інвентаризаційний процес складається з наступних етапів: організаційна стадія, підготовча, технологічна (основна) та результативна [1, с. 204].

За наслідками проведення технологічної стадії інвентаризаційного процесу визначаються кількісні та вартісні характеристики об'єкта, який інвентаризується. Проте цим інвентаризаційний процес не закінчується, оскільки треба проаналізувати й узагальнити отриману інформацію, визначити характер виявлених недочетів, втрат і псування майна, а також

причини виникнення лишків. Тому поряд з організаційними та методологічними проблемами удосконалення інвентаризаційного процесу, важливим залишається питання виявлення його результатів, виявлення пересортування і сумарних різниць.

Виявлені недостачі та лишки майна, а також позитивні і негативні сумарні різниці повинні знайти відповідне відображення в бухгалтерському обліку. На практиці трапляються випадки, коли облікові дані коригуються в залежності від фактичних залишків цінностей, виявлених після здійснення технологічної стадії інвентаризаційного процесу. Тому є достатньо важливою перевірка перенесенні облікових даних до звіряльних відомостей шляхом зіставлення даних звітів матеріально-відповідальних осіб з звіряльними відомостями [1, с. 198].

Більшість задіяних у інвентаризації спеціалістів не можуть сформулювати послідовність визначення, відображення та врегулювання наслідків технологічної стадії інвентаризаційного процесу. Це негативно впливає на оперативність та результативність інвентаризаційної роботи [4].

Нами пропонується така послідовність визначення, регулювання та відображення результатів інвентаризаційного процесу, яка позитивно вплине на загальний стан інвентаризаційної роботи, а також дозволить оперативно виявити її кінцеві результати (рис. 1).

Таким чином, при визначенні попереднього результату інвентаризації можуть бути виявлені такі варіанти:

- а) співвідношення фактичних і бухгалтерських даних;
- б) недостача – фактичний залишок менше облікового;
- в) лишки – фактичний залишок більше облікового.

Саме перший та другий варіанти в бухгалтерському обліку отримали назву інвентаризаційних різниць. Таким чином, під інвентаризаційними різницями слід розуміти розбіжності між даним про фактичну наявність та стан майна і зобов'язань, що виявлені після проведення інвентаризації, та даними бухгалтерського обліку. Однак, інвентаризаційні різниці можна визначити лише шляхом порівняння фактичних і облікових даних [4].

Порядок регулювання інвентаризаційних різниць залежить від характеру та причин виявлених лишків або недостач, втрат та псування майна тощо (рис. 2).

Таким чином, у процесі інвентаризації можна виявити недостачі матеріальних цінностей в межах і понад норми природного убутку. При цьому, недостачі в межах норм природного убутку мають бути списані на фінансовий результат. Недостачі понад норми природного убутку, а також недостачі таких матеріальних цінностей, щодо яких не може бути природного убутку, необхідно відносити на винних осіб, якщо такі виявлені, а в інших випадках – на фінансові результати діяльності господарюючого суб'єкта.

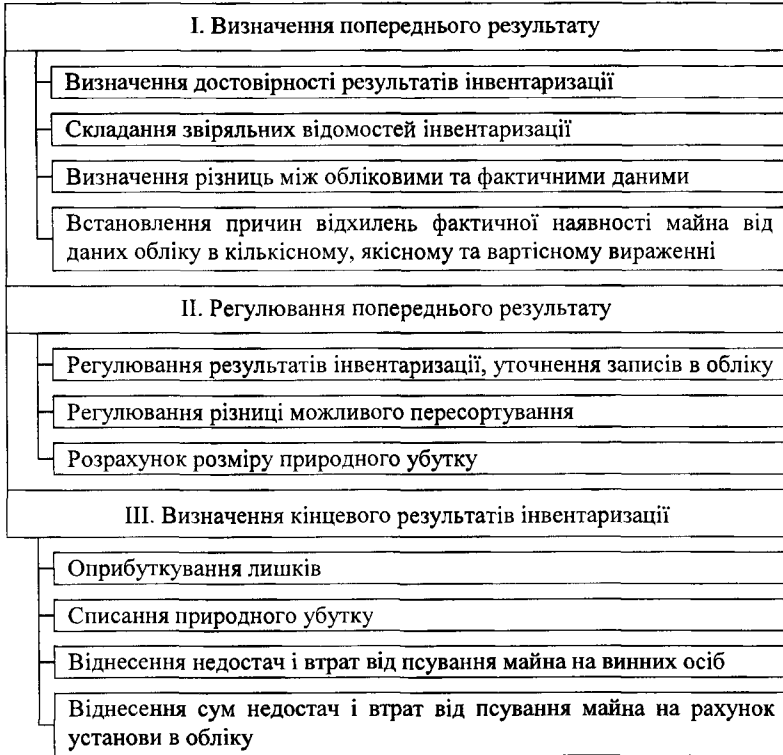

Рис. 1. Визначення, регулювання та відображення результатів інвентаризації

Як різновидом інвентаризаційних різниць може бути встановлено пересортування, яке є результатом взаємної зміни однорідних (однойменних) цінностей різних якісних характеристик, яка допущена через порушення технічного чи організаційного порядку, яке не відображалось в обліку. При цьому пересортуванням слід розуміти сам господарський факт, який є результатом руху ТМЦ, виявлений при інвентаризації. Це лише виявлені факти недостач і лишків за ТМЦ однакового найменування (виду) в тотожній кількості та у одній матеріально-відповідальній особі [3, с. 17].

Однак слід пам'ятати, що здійснювати зарахування пересортиці при відсутності однієї із вище визначених умов забороняється.

Основними причинами пересортування матеріальних цінностей БУ може бути виявлено:

- а) занедбаність аналітичного обліку на місцях;

- б) неправильні записи в реєстрах аналітичного та синтетичного обліку;
- в) не задокументована заміна одних найменувань та їх якісних характеристик матеріальних цінностей іншими;
- г) створення не облікованих лишків одних видів майна і вилучення інших;
- д) несвочасне документальне оформлення руху майна в установі;
- е) некомпетентність МВО з питань визначення якості, кількості та комплектності матеріальних цінностей тощо (рис. 3).

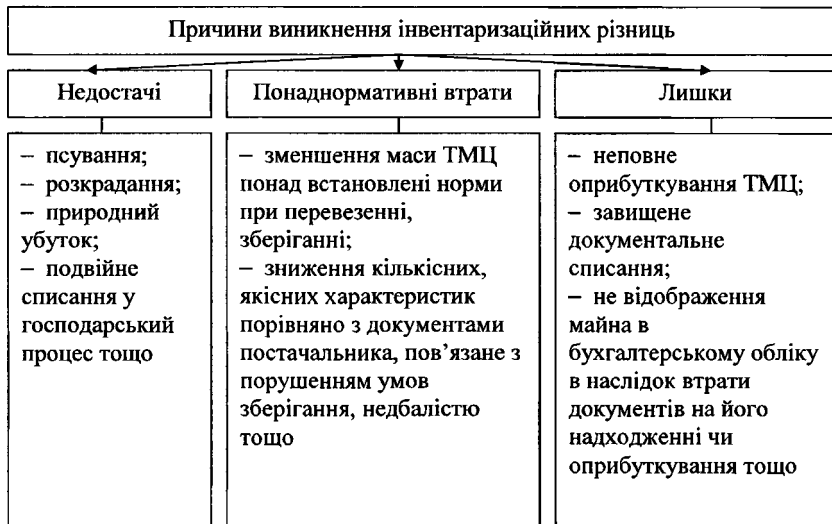

Рис. 2. Причини виникнення інвентаризаційних різниць

Крім причин, визначених вище, пересортування може бути утворене МВО свідомо, з метою приховування в процесі розкрадання матеріальних цінностей. Тому при виявленні розкрадань, навмисної підміни більш якісного майна на менш якісне чи інших корисливих зловживань інвентаризаційній комісії заборонено здійснювати взаємне зарахування майна, а також забороняється також проводити залік пересортування.

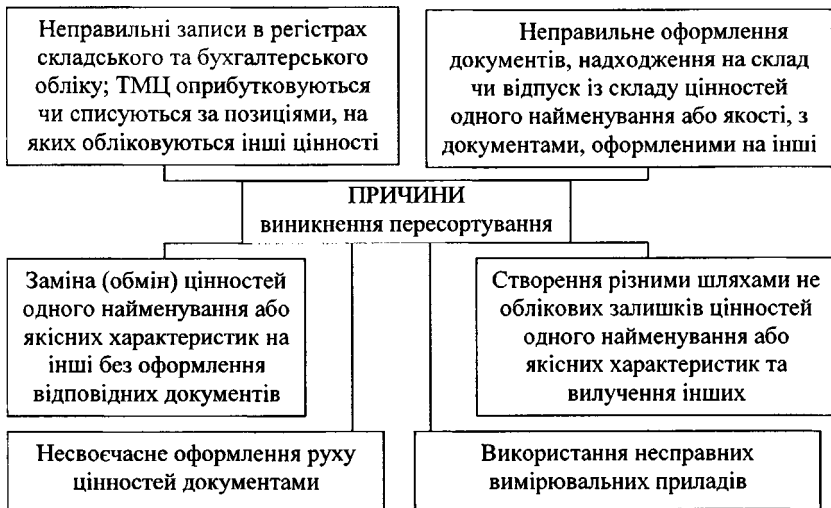

Рис. 3. Основні причини виникнення пересортування ТМЦ

Література:

1. Бардаш С. В. Інвентаризація: теорія, практика, комп'ютеризація [Текст] – Житомир. ЖІТІ, 1999. – 372 с.
2. Грабов М. Інвентаризація товарних запасів [Текст] // Бізнес – Бухгалтерія. Право. Податки. Консультації, 25 жовтня 2009 р. – № 43(354). – С. 75-77.
3. Інвентаризація // Оксана Кононенко, Оксана Піроженко, Ольга Вітковська, Ольга Пиркова, Марина Михайлицька [Текст] 6-те видання – К.: Книга, 2012. – 308 с.
4. Інвентаризація як елемент методу бухгалтерського обліку. Порядок відображення результатів інвентаризації на рахунках обліку / [Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://www.studyport.net/free/inventarizaciya-yak-element-metodu-buxgalterskogo-obliku-poryadok-vidobrazhennya-rezultativ-inventarizaci.html>
5. Наказ Міністерства фінансів України від 11 серпня 1994 року № 69 «Про Інструкцію по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків» / [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94>
6. Наказ Головного управління Державного казначейства України від 30 жовтня 1998 року № 90 «Про затвердження Інструкції з інвентаризації матеріальних цінностей, розрахунків та інших статей балансу бюджетних установ». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0728-98>
7. Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 року № 879 «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>